

დავაჩქაროთ საკაზახულ საშუალებები

მ ი მ მ ბ ი ლ ვ ა

აგრარულ სექტორში შემოსილი უმნიშვნელო მდგომარეობიდან თავის დასაღწევად, მთავარია ხანძარზე მოვლად და მალაორგანიზებულად ჩაატაროთ საკაზახული საშუალებები. მიმდინარე წელი უნდა იყოს გარდატეხის წელი, უნდა გვახსოვდეს, რომ რესპუბლიკისათვის განსაკუთრებულია ეს საკაზახული, განსაკუთრებულია იგი რაიონის სოფლის მეურნეობის მუშაობისთვისაც. სულ რაიონში რიცხული 8000 ჰექტარი ჩაის მოსავლიანი პლანტაციებიდან დღეისათვის მიწერა-აღიწერა ხასულები შეტანილია 8240 ჰექტარზე, გადაბარება-გაფხვიერების საშუალებები კი ჩატარებულია 4850 ჰექტარზე, განვლილ პერიოდში აწინადა ხელახარული პირობები კარგად გამოიყენეს და ხასულების შეტანის და გადაბარება-გაფხვიერების საშუალებები წარსიხიანად ჩატარეს: ახალბასთუმნის, ვრიგოლის, ყულიშკარის, წარაზენის, ჭიხაშკარის კოლმეურნეობებში, დარჩილის, წელაწერის მეურნეობებში, ინგირის ჩაის აგროსამრეწველო კომბინატში, აღნიშნული საშუალებები დასაბრუნებლად უნდა დაიწყოს, კოლხიდის, ახალკახათის, კახათის, კორცხელის, ჭავჭავაძის, ჭოთაყვარის კოლმეურნეობებში, დიდნიძის და ონარიის საზოგადოებრივ მეურნეობებში.

ტემის გაძლიერება მარკონტოლოში, ოქტომბრის, რუსის, შამგონის, ტყვიან, ურთის კოლმეურნეობებს, ანაკოის მკორნეობის მეჩაიე მშრომლებს, სპეციალისტებს. აღნიშნული სა-

შუალებები დღემდე არაა დაწყებული განმუხურის მეურნეობაში, ხადაც 18 ჰექტარზე ჩაის პლანტაცია ირიცხება. აგრადეობის დაცვა ყველა სათვის აუცილებელია, რადგან აგრადეობის დარღვევით ჩატარებულ საშუალებებზე განარჯული ხასულები უკუშვება არ იქნება.

როგორც შემოწმებმა ცხადყო, რაიონში რიცხული 787 ჰექტარი ციტრუსის ფართობიდან სახმ-თრო-საკაზახულ საშუალებები—რიგთაშორის ხენა ჩატარებულია 250 ჰექტარზე, 100 ჰექტარზე შეტანილია 8,0 ტონა ტონა წყელი.

ტუნჯის ნარგავებში ძირების შემოსარგვა ჩატარებულია 170 ჰექტარზე (წაცვლა 1723 ჰექტარისა), მიწერა-აღიწერა ხასულები (ფოსფორი, კალიუმი) შეტანილია 100 ჰექტარზე.

დაუნის 222 ჰექტარი პლანტაციიდან გადაბარება ჩატარებულია 160 ჰექტარზე.

რაიონში არსებულ 22 ჰექტარ ვენახის ნარგავებში დამთავრებულია რიგთაშორისების გადაბარება და შეტანილია 5000 ტონა წყელი.

მხენულ-მთხველებს წეითი შრომა მართობ 5500 ჰექტარიდან ერთწლიანი კულტურების უხვი მოსავლის მისაღებად. პირველი ხენა რაიონში ჩატარებულია 8200 ჰექტარზე. შვრიის ნათესა ფართობი 800 ჰექტარია.

დავაჩქაროთ საკაზახულ საშუალებები, მოვიმარაგოთ თესლი, მთავარი ყურადღება—შესრულებული საშუალებების ხარისხს.

დ. ვანბურია,
რაიონის მთავარი აგრონომი.

მეჩაიეობის პარალელურად მეცხოველეობა უნდა იქნეს თავიანთი სიტყვა. გარდა მთავარი მუხისა, ერთი დარგი მეორისაგან რამ გასული ქვეყანის ერთი ცხაბირობა და მეორე მეცხოველეობის წამოსაწევად ხაბირობა ხელშეშული პირობების მოგვარება. დიდ სიძნე-

შენარჩუნა 23-მ. რძის სახელმწიფოსათვის მიყვების გეგმა ვერ შეასრულა 23-მა საზოგადოებრივმა მეურნეობამ. ბუნებრივია იხადება კითხვა: რამ განაპირობა მოსიციების დათმობა? პასუხი უმდგომარეობს: რაიონში შექმნილია სიტუაცია,

ერთ საზოგადოებრივ მეურნეობაში სათანადო ყურადღება არ ექცევა ამ მეთად მწიფე-ლოვან საქმეს. ბევრგან მეცხოველეობაზე ფულადი დანახარების შემცირების მიზნით გათავისუფლებს მთელს ტექნიკურ-ტექნიკურ და სხვა აღნიშნულ სახელკახათის, რუსის, ტაშის

მეცხოველეობა — 21

სხვათა მოიმედობის დრო აღარაა

აღიწერა იქნება ელექტროენერჯის წყვეტილობა. ახეთ შემთხვევაში დანახარებთან აუცილებლად გვაქვს საქმე. ელექტროენერჯისთან არის დაკავშირებული ნაყოფაშტანი ტრანსპორტირების მუშაობა, მანქანური წელი, წყლის მიწოდება და სხვა. საქმია ერთი რკოლთაგანის ჩაგარდა და აღიწერა რძის მიღების გრაფიკი, არის სხვა ხელშეშული უაქტარობიც, რაც საკვების საქმის რკოლდრობით მომარაგებლობით უნდა იხსნას, კომბინირებული საკვების დეპოცირებაში წყლის შევსება უკიდურესად არის წარმოებზე, მის თვითღირებულებზე.

გასულ წელს რაიონში შემტარდა პირუტყვის პროდუქტული ბაზარიდან წინა წელთან შედარებით წარმოებულ იქნა 400 კილოგრამით წყლები რძე და მან შეადგინა 1988 კილოგრამა.

რაიონის რძის მწარმოებელი 84 საზოგადოებრივი მეურნეობიდან რძის წარმოების დონე შეადგინა 80-მა. ფურების საშუალო პროდუქტიულობა ვერ

საშენარჩუნებელი დისკიპლინის მოქმედებით ერთდგობრივად შევსება იქნება დარგის წარმატებულად. ბევრგან დემოკრატიული ისე გაიგეს, თითქოს ნებადართული იყო მოწვეული სახლში წაქედი, საზოგადოებრივი ფურების კი დარჩა საქმის საკვების მარაგის გარეშე. გარდა ამისა, საზოგადოებრივ მეურნეობათა ხელშეშვანებში მოაღუნეს დარგისადმი ყურადღება მისი მოლოდინის, თითქოსდა შეცვლებულია საქოლმეურნეობტრუქტურა და შეხებაში ხელშეშვანებლობა.

დარგის ჩამორჩენის ერთ-ერთი მიზეზი გახლავთ ისიც, რომ ცუდადაა ორგანიზებული საშენარჩუნებელი მუშაობა თითქმის უმეტეს საზოგადოებრივ მეურნეობებში. სათანადო ყურადღება არ ექცევა მალაორგულუქტურული პირუტყვიდან მიღებული ნაშაბის მიწის მიმართულ გამოზრდას. უკუ-მდებარეობდა მეცხოველეობაში ხეთი პროგრესული მეთოდი, როგორცაა ფურებისა და დეპოცირების ზელოვური დაგრობება მალა კლასის მწარმოებლებიდან მიღებულ თესლით. რაიონის თითქმის არც

კოლმეურნეობებში, ორჯერ რძის წარმოება, ონარიის მეურნეობაში და სხვანაირად ყოველად გაუმართლებელი მუშაობის გამო რიც საზოგადოებრივ მეურნეობებში აღიწერა აქვს ხელშეშვანად როგორც პროდუქტიულობის, ასევე ხარისხის ხელაღობის შემცირებას იმ მოტივით, თითქოსდა აღიწერა არ ქონდეს შეხების შესაძლებლობა, ბევრგან აღნიშნული წინადადება სინამდვილეს შეეფერება, მაგრამ მისი საყოველთაოდ გავრცელება მოკლედულია ყოველგვარ სინამდვილეს.

გამოწამობების პერიოდში აღიწერა ბქონდა რიც ხარვეზებს, მაგრამ ერთი რამ მაინც ხაულისსმო. გავიდა სხვათა მოიმედობის დრო ყველა საზოგადოებრივ მეურნეობაში უნდა იხარუწოს დარგის ამოწმების, აღიწერა რიც შეკარული საკვები ბაზის შესაქმნელად. ერთი სიკვდილ მეცხოველეობის დარგში ჩამორჩენის დასაძლევად ვულთოდინე შრომა და მოწოდება ხაბირო.

ბ. ზამბანი.
რაიონის მთავარი ზოოტექნიკოსი.

როგორც ვწერდით მდინარე რაიონზე გადიოდა საკარბო-ხატარხიტო გზა ამიერკავკასიით ევროპისა და აზიის ქვეყნებს შორის. იგი ხელს უწყობდა საქართველოსა და ამიერკავკასიაში კომერციული საქმიანობის გაფართოებას.

ამჟერად ჩვენ გვიანტერესებს რა ხაბირობა შემოქმედით და გაქმნით ფოთი-ყულევის ნავსადგურებიდან. საქონელი შემოქმედით (შაქარი, მარილი, რკინეულის ნაწარმი, მანუფაქტურა და სხვა) ტრანპორტიდან, კონსტანტინეპოლიდან, ინგლისიდან, ხაფრანგეთიდან, გერმანიიდან, ოდესიდან, ტავანოვიდან, ყირიმიდან და სხვა ადგილებიდან. საქართველოდან გაქმნით ხე-ტყე (შუხა, კაკლის ხე, ბზა, პალმა, ძელქვა და სხვა): ხიმილი, აბრეშუმის პარკი, ღვინო, თამბაქო, თხილი და სხვა.

მეფინ რუნეთი ნაქართველოს ხე-ტყის უღმობელ ექსპლოატაციის ეწეოდა, რასაც გამოდენენ არა მარტო ქართველები, ხმის ნაღად მოაზროვნე არქართველებიც გულისტყვილით აღნიშნავდნენ. ხეთი გულისტყვილით გავით „კავკასიის“ კორესპონდენტი პრესაშიც გამოვიდა. კაკლის ხეების მოჭრით მიღებულ შემოსავალზე მეტ სარგებლობას განა მისი რყოფი არ მოგვიტანდა, კით-

დასასრული. დასაწყისი იმ. გ. ჯ. კილიმა“ №22.

ხელობდა იგი (იხ. გ. ჯ. კილიმა“ №22).
საქართველოს მაშინდელმა რუსმა მმართველებმა ხე-ტყის ასაოვისებლად უცხოელი კომერსანტებიც მოიწვიეს (გამბა და ხე-ტყის და აუარებელი ხე-ტყის მასალა გახილეს ევროპაში დასაყლეთ საქართველოდან. თვი თონაც იმპერიის დაუბრკოლებლივ გაქმნდა ხე-ტყის უნიკალური ჯიშები, წიაღისეული სიმღირეები (მარგანეცი და სხვ), სასოფლო სამეურნეო პროდუქტები და წელეული.

დატრიალდნენ ადგილობრივი გაჭარ-კომერსანტებიც, უპირველესად თბილისიდან ქართველი და სომეხი ვაჭრები. ამას ხელს უწყობდა ერთხანს ამიერკავკასიის ხატარხიტო ხაზზე შემოღებული შედგათიანი საბაგო ტარიფები, რაც რუსეთში ხაყუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე დაუშვა.

ქუთაისის მუზეუმში 1820 წლის საარქივო მასალებიდან ჩანს (№2034, 2047), რომ დასავლეთ საქართველოს სოფლებიდან ხიმიანობ დიდი რაოდენობით შეხყიდვას და მის ხაზღვარგარეთ გახილვას იწარმოებდნენ ვინმე დულაძე და ხომტარი.

მულე-ფოთში ნავსადგურები-

დას, როგორც ითქვა, გაქმნით ღვინოც. მაშინდელ საქართველოში დამზადებული ღვინოები არა მარტო ტოლს არ უღებდა ევროპულს (საფრანგეთი და სხვა), არამედ უკეთესი ხარისხისაც იყო. იმ დროს საქართველოში ყურძნის წვენისაგან ბუნებრივ,

ახლებზე ღვინის დაყენებაში, მაგრამ მიუტრატ-დადი-ნები არ აჯალბდნენ ღვინოებს და მათი პროდუქტია განსაკუთრებით ოჯალეში დიდი მოწონებით ხატებლობდა.

როგორც ცნობილია, 1828 წლის ივლისში ფოთი განთავისუფლდა თურქი დამპყრობ-

ბოლოს კარგად დამუშავებული პროექტი შეადგინა საზოგადო ინჟინერმა, პროფესორმა გონსენსკიმ და ამ პროექტით 1894 წლიდან ფოთის პორტის მშენებლობა წარმართა (უკ-30 ქალაქისთავად არა მცულმა) გამოჩენილმა ქართველმა მოღვაწემ ნიკო ნიკოლაძემ და წარმატებითაც დაამთავრა იგი მ-20 საუკუნის დასაწყისში. აღნიშნულია, რომ ნიკოლაძემ რაზავალიერა ევროპის რამდენიმე ნავსადგური და მთელი რიცხი ხიბლები შეხიძინა ნავსადგურის წარმადობა სრულყოფს. რაც მთავარია მუქინაბობის მილიონებით დაინანსებას საოპტიმალური ხესხების რეალისაციისა და ფოთის ნავსადგურიდან გატარულ და შეპოტარულ საქონელზე საფეთთგადასახადის დაწესებით აღწევდა.

ნიკო ნიკოლაძე ფოთის ნავსადგურს საქართველოს ინტერესებისათვის აშენებდა, იგი მას ერის მომავალს უკავშირებდა (იხ. ნიკოლაძის თხზ. ტ. 2, გვ. 447-451).

როგორც ვწერდით ფოთში რკინიგზის შეყვანისა და აქ ნავსადგურის ამოქმედების შემდეგ რაიონის სამდინარო-სანაოსნო გზამ დავარჯ ძელი მნიშვნელობა და იგი ადგილობრივ მომსახურებას დაქვემდებარების დროზე კი, როგორც აღნიშნეთ კოლმეურის სახოსნო გზებით წარმატებით სარგებლობდნენ.

მამანტი პავლოვი
შუგდ დის ისტორიული ჟოგუმიის მეცნიერ-თანამშრომელი.

კოლხეთში ნაოსნობის ისტორიიდან

ნატურალურ ღვინოს ამზადებდნენ. 1887 წელს გავით „იერი-ში“ გამოქვეყნებულ წერილებში ილია ჭავჭავაძე აღნიშნავდა, რომ ევროპაში ხელოვნური ჩარეგებით ვითომდა გამოუმოკუნებელ და ხიმიანდელეში ფაულსიციკრებულ ღვინოებს ამზადებდნენ, რასაც ვაჭრულ-საქმისური ინტერესებით აყვებდნენ. ამასთანავე ღვინოს დაყენებას სიხალენი ევროპაში ვერ სჯობდა საქართველოში ხაფრანგების მანძილზე დადგენილ მისი დაყენების წესს.

ევროპული ტექნიკური ნიბლენე უფრო აქტარებდა ტექნოლოგიურ პროცესებს, ვიდრე აუმჯობესებდა ღვინოს ხარისხს (იხ. ი. ჭავჭავაძე, „ღვინის ქართული დაყენება“ თხზ. ტომი 7, 1950 წ. გამოცემა). ამიტომ ქართული ღვინოები ყველგან ქებას იმსახურებდნენ.

სხვათა შორის მკითხველს შეგახსენებთ, რომ ჩვენ გვქონდა სიბოზრი ხამეგრელოში სალონოსა და ქვადუაშის მეურნეობებში მეურნეობის მიერ გამოყენებულ ტექნიკურ სი-

ლების ბატონობისაგან და ამ დროიდან დაიწყო ზრუნვა მისი ნავსადგურის მწყობრში. ჩადგომისათვის, რუსეთი მის მიერ ანექსირებულ საქართველოში ფოთის ნავსადგურის გახსნას სამხედრო-სტრატეგიული და ეკონომიკური მიზნებით შეუდგა. მთავრობამ 1858 წელს ფოთი ნავსადგურად და ქალაქად დამტკიცებაჟი დროს ფოთთან რიონით ორპირში ამოვიდნენ გეშები („ეკერმანი“; „გოლუბჩიკი“, „სესტრეცა“ და სხვ.). მდინარის კალაბოტის გაღრმავება-ამოწმუნდა წინასწარ იყო ჩატარებული.

ფოთს არ ქმნდა ბუნებრივი, უშიში ნაღისადგომი და გეშები რომ ნაპირზე ტალოებს არ მიემხვრია ხაპირო იყო ნავისადგომის ხელოვნური ნაგებობებით, ბეტონის ჭებებში შემოზღუდდა, რომ იქ ზღვის ტალოებს არ შეეღწეოდა შედგა არაერთი პროექტი წინეინტერესის—შაგროკის, იარინციკის, მეიერის და სხვათა), მაგრამ ამ პროექტების დიფერენციალურ ნავსადგურის მშენებლობა წარუმატებელი აღმოჩნდა.

როგორც ვწერდით ფოთში რკინიგზის შეყვანისა და აქ ნავსადგურის ამოქმედების შემდეგ რაიონის სამდინარო-სანაოსნო გზამ დავარჯ ძელი მნიშვნელობა და იგი ადგილობრივ მომსახურებას დაქვემდებარების დროზე კი, როგორც აღნიშნეთ კოლმეურის სახოსნო გზებით წარმატებით სარგებლობდნენ.

მამანტი პავლოვი
შუგდ დის ისტორიული ჟოგუმიის მეცნიერ-თანამშრომელი.

